

A Kúria a dr. Bódis Zoltán ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Trauner Gábor ügyvéd által képviselt alperes ellen vállalkozói díj megfizetése iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 18.G.300.807/2011. szám alatt folyamatban volt perében a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.639/2013/10. számú részítéletével szemben a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős részítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperes részére 75.000 (Hetvenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az állam javára, felhívásra 304.400 (Háromszáznégyezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes jogelődje és az alperes 2007. január 15-én vállalkozási szerződést kötöttek a ... Kft. „fa” tulajdonában álló, ... telepen lévő 32 tartályból álló tartálypark megszüntetésére, az ehhez kapcsolódó munkák elvégzésére. A szerződés 6. pontjában a felek a vállalkozói díjat a szerződés 1. mellékletében szereplő költségvetés szerinti egységárazásra utalással tételes felmérés alapján határozták meg. A szerződés 1. számú mellékletében a felek az 5 m³ alupaszta tartályok fenékanyag kézi erővel történő kitermelésének ellenértékét darabszám alapján állapították meg, darabonként 73.188 forint összegben, míg a 25 m³-es alupaszta tartályok esetében darabonként 132.894 forint értékben.

A szerződő felek között elszámolási vita keletkezett a szerződés II. ütemének lezárása körében. A felperes a HT1183/2008. sorszámu, alperes által vitatott számlájában 13 db 5 m³-es, valamint 2 db 25 m³-es alupaszta tartály fenékanyag kitermelése tekintetében - a fajsúly különbségből eredő többletköltséget jelölve - 3.043.878

forintos követelést érvényesített az alperessel szemben. Az alperes a vitatott összeget nem fizette meg a felperesnek.

A felperes keresetében 3.685.238 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest vállalkozói díj jogcímén. Kereseti kérelmében 3.043.878 forintos követelést arra tekintettel érvényesített az alperessel szemben, hogy ténylegesen nagyobb mennyiségű, térfogatú alupasztát kellett a tartályokból eltávolítania, mint amekkora mennyiséget a költségvetésben kalkuláltak.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ... számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Jogi álláspontja szerint a vállalt feladat a tartályok fenékanyagának eltávolítása volt, amelynél többet a felperesi jogelőd nem teljesített. A felek közötti átalánydíjas szerződésre tekintettel többletmunkáért díjazás a felperes részére nem jár. Az elsőfokú bíróság megalapozatlannak ítélete a felperes további követeléseit is.

Az elsőfokú bíróság a ... számú kiegészítő ítéletével a 35. sorszámú ítéletének indokolását kiegészítette azzal, hogy részletesen indokolta a felperes további bizonyítási kérelmeinek elutasítását.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletét felülbírálvá részítéletet hozott, a 3.043.878 forint és késedelmi kamata megfizetésére irányuló kereseti kérelmet elutasító ítéleti rendelkezést helybenhagyta, míg a kiegészítő ítélet rendelkezéseit mellőzte. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és a bíróságot e körben a per újabb tárgyalására és új határozat hozatalára utasította.

A másodfokú bíróság jogerős részítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás lényeges szabályát sértette meg azzal, hogy az ítéletében a felperes által felajánlott bizonyítás mellőzése tekintetében az indokolási kötelezettségének nem tett eleget, e mulasztása pedig kiegészítő ítélettel nem volt jogszerűen orvosolható, ugyanis a szakértői és a tanúbizonyítási indítvány mellőzése nem az ítélet rendelkező részére, hanem indokolására tartozik. Ugyanakkor ezen eljárási szabálysértés nem hatott ki az ügy érdemi elbírálására, mert a mellőzött bizonyítás lefolytatása nem szükséges. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen minősítette a vállalkozói díjat átalánydíjas elszámolásúnak, hiszen a szerződés 6. pontja tényleges felmérésre utalva határozza meg a szerződéses árat. Miután azonban a fenékanyag kitermelés vonatkozásában a felek a vállalkozói díjat a tartályok számához igazítva határozták meg, a felperesi jogelőd a vállalkozási

szerződés módosítása nélkül nem érvényesíthet többletköltséget arra hivatkozással, hogy egy-egy alupasztá tartály fenékanyagának kitermelése az általa előzetesen kalkuláltnál nagyobb költséggel és munkaidő ráfordítással volt csak megvalósítható.

A jogerős részítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és helyette - a kereseti kérelmének helyt adva - az alperest 3.043.878 forint és járuléka megfizetésére kötelező határozat hozatalát kérte. Másodlagosan a jogerős részítélet elsőfokú ítéletre és kiegészítő ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új tárgyalás tartására és újabb határozat hozatalára történő utasítását kérte. Jogszabálysértésként a Pp. 221. § (1) bekezdése, 177. § (1) bekezdése, valamint a Ptk. 389. §-a és 403. §-a megsértésére hivatkozott. Az eljárási szabálysértések körében előadta, hogy szakkérdés lett volna a ténylegesen kitermelt mennyiség megítélése, ellentétes jogi álláspont esetén indokolni kellett volna az előterjesztett bizonyítási kérelem elutasítását. A másodfokú bíróság kiegészítő ítéletet mellőző rendelkezésével az elsőfokú ítélet e hiányossága nem pótolható.

A felperes azzal a jogerős részítéleti megállapítással egyetértett, hogy a felek közötti szerződés nem átalánydíjas, hanem tételes felmérésen alapuló díjkikötést tartalmaz, ugyanakkor álláspontja szerint téves az a megállapítás, hogy a tartályok darabszáma alapján kellene meghatározni a tételes felmérést. Érvelése értelmében a tartályokra vetített mennyiségek tájékoztató adatok voltak, ez azonban nem egységár, mert akkor értelmetlen lett volna utólagos tételes elszámolást kikötni. A tételes elszámolást támasztja alá az is, hogy az alperes a tartályokból kitermelt teljes anyagmennyiség ártalmatlanításának és elszállításnak költségét ki is fizette, csupán a kitermelt, előzetesen kalkulált mennyiséghez többletnek számító kb. háromszoros munkaráfordítással járó díj megfizetését tagadta meg. A tételes elszámolási módot támasztja alá az is, hogy a szerződésben tartalékkeret került meghatározásra, ami éppen a fenti bizonytalanságok miatti költségtöbblet fedezésére szolgált. Állította, hogy a szerződésben és költségvetésben szereplő adatok becslésen alapultak. Arról pedig az alperes tudomást szerzett az építési napló bejegyzéseiből, hogy műszaki szükségességből merültek fel további munkák, mindkét fél előtt nyilvánvaló volt, hogy a szerződés 6. pontja alapján az elszámolásnak a többi tételhez hasonlóan tételes felmérés alapján kell történnie.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős részítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként megállapította, hogy a jogerős részítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő.

A bizonyítási indítvány elutasításával összefüggésben az elsőfokú bíróságnak indokolási kötelezettsége lett volna. E kérdés a határozat indokolására tartozik, ezért a Pp. 225. §-ára tekintettel kiegészítő ítélet hozatalára nem kerülhetett volna sor, ugyanis a kiegészítő határozat mindig az alaphatározat rendelkező részét érinti. Az ítélet indokolása kiegészítésének sem hivatalból, sem kérelemre nincs helye, e körben a Pp. rendelkezései kiegészítő ítélet hozatalát nem teszik lehetővé (BDT 2006.1426.).

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy lényeges eljárási szabálysértés, ha a bíróság a fél bizonyítási indítványát mellőzi, és ennek nem adja indokát ítéletében (KGD 2008.190.). A Pp. 252. § (2) bekezdése azonban az eljárási szabálysértések esetén a másodfokú bíróság mérlegelési jogkörébe utalja annak megítélését, hogy az elkövetett eljárási szabálysértésre tekintettel szükséges-e az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése. Miután a Pp. e rendelkezése csak relatív hatályon kívül helyezési okot fogalmaz meg, így a perek ésszerű befejezéséhez fűződő érdekre is figyelemmel olyan esetben nem szükséges - még lényeges eljárási szabálysértés esetében sem - az elsőfokú eljárás teljes megismétlése, ha a másodfokú bíróság az eljárási szabálysértés jogi következményeit saját intézkedésével, döntésével el tudja hárítani.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által hozott kiegészítő ítélet mellőzésével tartalmilag hatályon kívül helyezte a fenti eljárási szabályt sértő elsőfokú határozatot, és annak érdekében, hogy a felperes garanciális eljárási jogai ne sérüljenek, a Pp. 221. § (1) bekezdésére figyelemmel megindokolta a szakértői bizonyítás lefolytatása iránti kérelem elutasítását.

Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra, hogy az eljárási szabálysértés miatt nem volt szükséges a teljes elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezni, mivel a mellőzött bizonyítás lefolytatása nem volt szükséges. Ennek indoka pedig az, hogy a peres felek szerződésükben rendezték mindazon kérdéseket, ami a vállalkozói díj elszámolásához szükséges, a szerződéses kikötésre tekintettel pedig olyan, a szerződés keretein túlmutató munkavégzés megítélése és annak díjazása, elszámolása nem merült fel, ami a felperes által indítványozott szakértői bizonyítással, különleges szakértelemmel lett volna elbírálható.

A másodfokú bíróság a fenti eljárásával pótolta az elsőfokú bíróság által elmulasztott indokolási kötelezettség teljesítését, ezzel az eljárási szabálysértés orvoslódott, így az elsőfokú ítélet hatályon

kívül helyezését szükegtelensége miatt a felülvizsgálati kérelem a hivatkozott eljárásjogi jogszabálysértések tekintetében nem alapos.

A jogerős részítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott anyagi jogi jogszabályokat sem. A peres felek közötti szerződéses jogviszonyban ugyanis elsősorban a felek közös akarattal létrehozott megállapodásából kell kiindulni. A bíróságnak a felek ügyletkötési akaratát tiszteletben kell tartania, ezért a vállalkozói díj elszámolása tekintetében a szerződésben rögzített feltételek lehetnek csak irányadóak. Az, hogy a felek miért az adott tartalommal állapodtak meg egymással, kizárólag az ügyletkötő felek felelőssége, a bíróság - érvénytelenség esetét kivéve - csak e tartalom figyelembevételével jogosult az elszámolási vitában állást foglalni.

A perbeli adatok nem támasztották alá azt a felperesi felülvizsgálati kérelemben kifejtett jogi álláspontot, hogy a felek közötti megállapodás alapot adhat a felperesnek a tartályok tisztításával összefüggésben az előzetes kalkulációjával szemben a ténylegesen elvégzett nagyobb munkamennyiség ellenértékének követelésére.

A felperesi felülvizsgálati kérelemben írt logika ellentmondásosságára utal, hogy habár a felperes jogi álláspontja szerint tételes felmérés alapján kell a felek között elszámolni, mégis pót- illetve többletmunkára alapítottan érvényesít igényt, holott utólagos tételes elszámolású szerződés esetén a vállalkozó a tényleges munkavégzésének megfelelő díjat érvényesíti, azaz a felperes által leírt helyzetben a pót- és többletmunka felmerülésének lehetősége fogalmilag kizárt (EBH 2007.1605.). A tételes felmérésen alapuló vállalkozói díjkikötés esetében a felek valamilyen egységárat határoznak meg, melynek az alapja lehet pl. óra, mennyiség, vagy a ráfordított munkaerő száma, ugyanakkor a perbeli esetben ilyen egységárikikötés sem a felek szerződéséből, sem pedig a felperesi perbeli hivatkozásokból nem azonosítható. Ugyancsak éppen a tételes felmérésen alapuló díjkikötés ellen szól az a felülvizsgálati kérelemben hangsúlyozott szerződési kikötés, ami tartalékkeret meghatározására vonatkozik, ilyen kikötést ugyanis tipikusan - a felülvizsgálati kérelemben írtakkal szemben - az átalánydíjas szerződések esetén szoktak kikötni az előre nem látható többletköltségek fedezhetősége érdekében. A felperes a HT 1182/2008. számú számláját is az eges tartályok tekintetében megállapított átalánydíjak figyelembe vételével állította ki.

Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy a felek között átalányáras vállalkozói díjkikötés jött létre, mert függetlenül attól, hogy a szerződés 6. pontjában szerepelt a tételes felmérés kifejezés a szerződés mellékletében írtakat is a díjkikötés részévé

tették, ebben pedig egységárák nem szerepelnek, ugyanakkor az olyan tartalékkeret előirányzatot határoz meg, ami tipikusan átalányáras szerződési kikötésnek tekinthető. Átalánydíjban történő megállapodás esetén a vállalkozó az eredmény létrehozásához szükséges többletmunkák kockázatát magára vállalja, így annak ellenértékére akkor sem tarthat igényt, ha az előzetes kalkulációja szerint kisebb munkaráfordítással számolt (BH 2004.249., BH 2011.13.).

Átalánydíjas megállapodás esetén a kikötött vállalkozói díjon felül csak tételesen bizonyított pótmunkák ellenértékének elszámolására van lehetőség, a perbeli esetben azonban a felperes pótmunkák végzését sem bizonyította. A felperes a vállalkozási szerződésben a tartályok fenékanyagának eltávolítását vállalta, csupán e szerződéses kötelezettségének tett eleget, így sem más munkát, sem többet nem teljesített vállalatánál, erre figyelemmel pótmunkadíj címén sem igényelhet teljesítést az alperestől.

Az, hogy az alperes a tartályokból kitermelt anyagok ártalmatlanításának és elszállításának költségét a felperes által érvényesített eredetileg tervezetthez képest nagyobb költségviselés mellett kifizette, nem bizonyítja a felperes munkavégzéssel összefüggő többletdíjazási igényének alaposságát. A felek közötti szerződés a felperes kötelezettségévé tette a kitermelt anyag ártalmatlanítását és elszállítását. A mennyiséget a szerződés 31. pontjában kg-ban határozták meg (7.500 kg), ténylegesen azonban a kalkuláltnál nagyobb mennyiséget termelt ki a felperes, ennek megfelelően - miután szerződéses kötelezettség volt a kitermelt anyag ártalmatlanítása és elszállítása - a tényleges mennyiség költségeit a szerződési kikötés alapján el lehetett számolni. Így e két felperesi igény alperes részéről történő teljesítése nem teszi megalapozottá a felperes alapaszta kitermeléssel kapcsolatos többletdíjazási igényét, amelyre vonatkozóan egységár meghatározás nem történt.

A fenti megállapításokból következik az is, hogy a felek közötti szerződést helyesen értelmezve nincs jelentősége szakértői felmérésnek és bizonyításnak, ugyanis ha a kitermelt alupaszta mennyiség adataiból lehet is visszakövetkeztetni a kitermeléshez szükséges munkaóra ráfordításra, ebből következően a felperesi munkavégzés nagyságára, ez a felperesi díjigényt nem befolyásolja, ezen tételre vonatkozó egységár és tételes felmérésre vonatkozó kikötés hiányában. Ha pedig nem a szakértői módszerrel igazolható valamilyen egységár alapján kell az elszámolást elvégezni, úgy nem jogszabálysértő a szakértői bizonyítás mellőzésével hozott jogerős döntés.

A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős részítéletet - az indokolás pontosítása mellett - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján

hatályában fenntartotta. A Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében kötelezte a felperest az alperes - áfát is magában foglaló ügyvédi munkadíjból álló - felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. A felperes illetékeljegyzési jogára tekintettel a Kúria az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdésére tekintettel a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, valamint 15. § (1) és (3) bekezdése alapján kötelezte a felperest a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére.

Budapest, 2015. június 04.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró